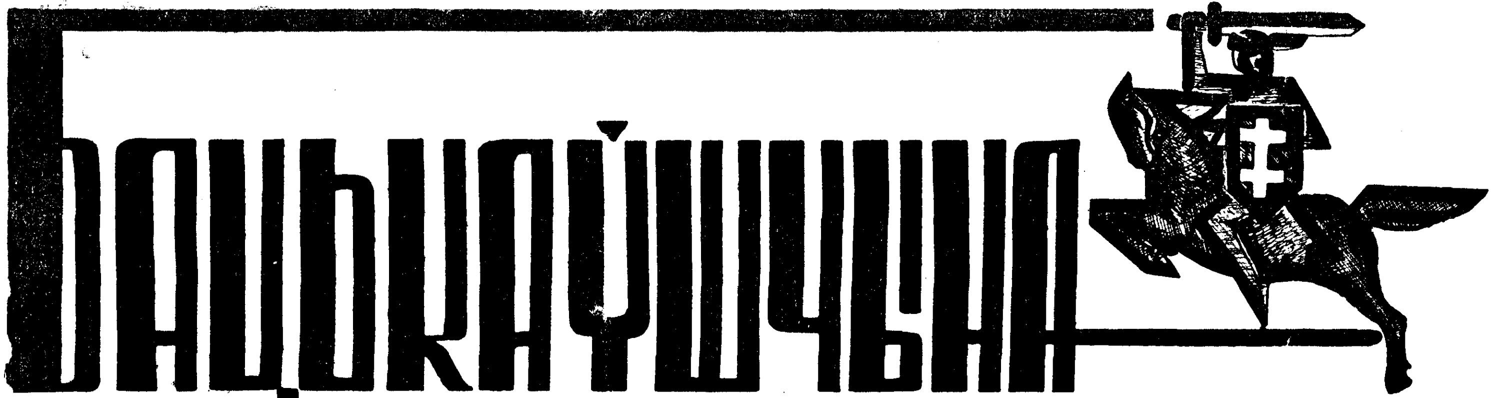

ОРГАН БЕЛАРУСКАЙ НАЦЫЯНАЛЬНА-ВЫЗВОЛЬНАЙ ДУМКІ

WHITERUTHENIAN NEWSPAPER "BACKAUSCYNA" ("FATHERLAND")

Responsible Publisher: Wladimir BORTNIK

Printing Office: Buchdruckerei der Apostolischen Visitatur, München 8, Rosenheimer Straße 46a. — Telefon-Nr. 45 81 43

Post Adress: "Backauscyna", München 22, Herzog-Rudolf-Straße 49/III
Die Administration der Weißruthenischen Zeitung „BACKAUSCYNA"
München 22, Herzog-Rudolf-Straße 49/III

ГАЗЭТА ВЫХОДЗІЦЬ РАЗ У ТЫДЗЕНЬ — ЦАНА 30 Н. ФЭН.

DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG „DAS VATERLAND" | THE WHITERUTHENIAN NEWSPAPER „THE FATHERLAND" | LE JOURNAL BIELORUSSIEN „LA PATRIE"

№ 20 (99) — Нядзеля 18 травена 1952 г. — ГОД ВЫДАНЬНЯ 6

У цэнтры увагі — Нямеччына

Ад некалькіх ужо год галоўным пунктам канфлікту ў халоднай вайне на эўрапэйскім кантынэнце зьяўляецца Нямеччына. Але ніколі яшчэ дагэтуль, навет і падчас бэрлінскае блякады, напружаньне між Усходам і Захадам з прычыны Нямеччыны не даходзіла да такой ступені, як апошнімі тыднямі, калі халодная вайна на нямецкім адрэзку дасягнула найвышэйшага пункту. Яна ўвайшла ўжо ў такую фазу, якая мусіць прывесьці да нейкага канчальнага разьвязаньня ўсей нямецкай праблемы.

Дык прыгледзімся бліжэй да найважнейшых выпадкаў, што разыгрываюцца цяпер у Нямеччыне й вакол Нямеччыны.

НАПЯРЭДАДНІ ГЕНЭРАЛЬНАГА ДАГАВОРУ

Ужо закончыліся перагаворы прадстаўнікоў ЗША, Вялікабрытаніі й Францыі з урадам саюзнай нямецкай рэспублікі ў Бон над узгадненьнем некаторых спрэчных пунктаў даўно прыгатаўлянага генэральнага дагавору ўспомненых дзяржаваў з Заходняй Нямеччынай, які гэтымі днямі будзе афіцыяльна падпісаны. Гэты дагавор мае быць для Захаду ўкаранаваньнем ягонай акцыі ў кірунку прыраўнаньня Нямеччыне поўнага сувэрэнітэту й раўнапраўнага сяброўства ў сям'і вольных народаў Захаду ўзамен за ўваход Нямеччыны ў сыстэму заходняэўрапэскай абароны й выстаўленьне собскіх дывізыяў для эўрапэйскай арміі.

Ужо ў першым артыкуле праекту генэральнага дагавору гаворыцца, што саюзная нямецкая рэспубліка «атрымлівае поўны сувэрэнітэт ува ўсіх нутраных і вонкавых дачыненьнях краіны». У залежнасьці ад гэтага з уваходам у сілу дагавору заходнія дзяржавы адклічаць свой акупацыйны статут, які даваў ім права ўмешвацца ў нутраныя справы Нямеччыны, а раўначасна з гэтым Высокая Альянцкая Камісыя й урады краёвых камісараў Нямеччыны будуць разьвязаныя. Будучыя ўзаемадачыненьні заходніх альянтаў зь Нямеччынай будуць рэгулявацца за пасярэдніцтвам звычайных пасольстваў і консулятаў.

Тры заходнія дзяржавы затрымліваюць за сабой тыя толькі правы, якія, з гледзішча на сваяасаблівасьць міжнароднага палажэньня Нямеччыны й супольныя інтарэсы ўсіх чатырох партнэраў, зьяўляюцца сяньня яшчэ неабходнымі. Гэтыя правы датычаць стацыянаваньня ў Нямеччыне заходніх збройных сілаў і загарантваньня іхнай бясьпечнасьці, а таксама датычаць Бэрліна й пытаньняў усей Нямеччыны, як цэласьці. Узамен за гэта Нямеччына забавязваецца весьці сваю палітыку згодна з прынцыпамі Задзіночаных Нацыяў і згодна мэтаў, прадугледжаных у статуце Эўрапэйскай Рады. Далей, нямецкая саюзная рэспубліка забавязваецца «прыняць удзел у эўрапэйскай абароннай супольнасьці з мэтаю нясеньня супольнае абароны».

ПЕРАСТРЭЛКА ДЫПЛЯМАТЫЧНЫМІ НОТАМІ

Ня трэба й даказваць, што такое разьвязаньне Захадам нямецкага пытаньня зьяўляецца для Масквы вельмі нявыгадным. Уключэньне Нямеччыны ў заходняэўрапэйскую абаронную сыстэму зь ейным вайсковым і гаспадарскім патэнцыялам значна зьменіць суадносіны сілаў на некарысьць Саветаў. Бальшавікі за ўсякую цану хацелі-б, калі не перацягнуць Заходняй Нямеччыны на свой бок, дык прынамсі яе зьнэўтралізаваць і гэтым самым абясшкодзіць.

Таму яшчэ 10 сакавіка яны пераслалі тром заходнім дзяржавам сваю ноту ў гэтай справе, якая нарабіла шмат шуму. У сваей ноце Крэмль выступіў з праектам скліканьня супольнай канфэрэнцыі для заключэньня мірнай умовы зь Нямеччынай у той час, калі на працягу ўсяго дасюлешняга часу падобныя праекты Захаду былі ім сыстэматычна ігнараваныя. Да ноты быў прыложаны праект дагавору з зазначэньнем, што ён мусіць быць апрацаваны ў канчальнай форме з удзелам агульнанямецкага ўраду. Гэты праект прадбачваў, што Нямеччына павінна стацца задзіночанай незалежнай дзяржавай і што не пазьней, як за год пасьля ўправамоцненьня мірнага даговору, зь Нямеччыны павінны быць выведзеныя ўсе акупацыйныя войскі й зьліквідаваныя ўсе іхныя абаронныя пункты. На месца гэтага, Нямеччына атрымлівае права мець собскую армію й сваю ваенную прамысловасьць. Згодна гэтага праекту, Нямеччына павінна быць нэўтральнай і не ўваходзіць у ніякія саюзы зь іншымі дзяржавамі, варожыя для дзяржаваў, што знаходзіліся зь ей у стане вайны. Што датычыцца тэрыторыі Нямеччыны, дык у ноце ўспаміналася, што яна павінна замыкацца ў межах, вызначаных на Потсдамскай канфэрэнцыі (лінія Одра-Ніса).

На гэтую прапазыцыю Крамля заходнія дзяржавы адказалі сваей нотай, якая 26 сакавіка была перададзеная савецкаму ўраду. У ноце было сказана, што заключэньне мірнага дагавору мусіць быць папярэджанае правядзеньнем свабодных агульнанямецкіх выбараў пад кантроляй Задзіночаных Нацыяў і стварэньнем агульнанямецкага ўраду. Далей заходнія дзяржавы занялі становішча, што нямецкі ўрад перад, як і пасьля заключэньня мірнага дагавору павінен мець права заключаць міжнародныя саюзы, адказваючыя прынцыпам і мэтам ЗН. У справе нямецкай тэрыторыі ў ноце было заяўлена, што на Потсдамскай канфэрэнцыі ня былі канчальна ўстаноўленыя нямецкія граніцы й што пытаньне гэтае было пакінутае для канчальнага вырашэньня мірнай канфэрэнцыяй. Напасьледак нота адкідала савецкі праект стварэньня нямецкіх наземных, лётніцкіх і морскіх збройных сілаў, як супярэчны з палітыкай эўрапэйскага адзінства й супольнай абароны перад агрэсыяй.

Яшчэ не замоўклі камэнтаваньні абедзьвюх нотаў і высказваньні ў сувязі зь імі розных прыпушчэньняў і здагадак, як 9 красавіка Саветы выступілі з новай нотай да ўрадаў ЗША, Ангельшчыны й Францыі. Гэтая нота зьяўлялася фактычна паўтарэньнем тых патрабаваньняў, якія былі зьмешчаныя ў першай ноце з 10 сакавіка. Адзіным новым у ей пунктам было тое, што, адкінуўшы праект заходніх дзяржаваў нагляду над агульнанямецкімі выбарамі органаў ЗН, Крэмль высунуў свой контрапраект, паводля якога гэты нагляд праводзіла-б спэцыяльная камісыя, запрапанаваная чатырмя акупацыйнымі дзяржавамі.

У вадказ на гэта заходнія дзяржавы перадалі Савецкаму Саюзу 13 травеня сваю ноту, якая складаецца амаль выключна з адных толькі запытаньняў з мэтаю больш дакладанага высьненьня савецкіх прапановаў, зьмешчаных у іхных нотах.

РЭАКЦЫЯ СЯРОД НЕМЦАЎ

Не падлягае найменшаму сумліву, што абедзьве савецкія ноты зьяўляюцца ня чым іншым, як толькі звычайным аружжам у ведзенай Савецкім Саюзам дыпляматычнай вайне з мэтаю зацягнуць падпісаньне генэральнага дагавору. Яны таксама разьлічаны й на прапагандовы сукцэс сярод насельніцтва Заходняй Нямеччыны, каб загнаць клін нязгоды й недаверу між ім і Захадам.

І трэба прызнаць, што абедзьве савецкія ноты на столькі хітра зрэдагаваныя, што яны ў значнай меры здэзарыентавалі немцаў. Яны напамінаюць немцам, што ўключэньне Заходняй Нямеччыны ў заходняэўрапэйскую абаронную супольнасьць варожыць для іх вайну за амэрыканскія інтарэсы, якой немцы, навучаныя горкім дасьветчаньнем, хочаць унікнуць за ўсякую цану, тады, калі захаваньне нэўтралітэту Нямеччыны, якое суліць Масква, гарантуе ей мір. Савецкі праект іграе таксама на нацыянальных пачуцьцях і амбіцыі нямецкага народу. Бо вось у той час, калі Захад, перадусім Амэрыка, хоча зрабіць Нямеччыну сваім васалям, уцягнуўшы яе ў арбіту сваей палітыкі, Масква вялікадушна гарантуе ей поўную незалежнасьць, у доказ чаго дамагаецца разбудовы собскай нямецкай арміі й нямецкага ваеннага промыслу. Гэтая апошняя прапанова трапіла асабліва да перакананьня былым нямецкім ваякам. Напасьледак савецкая нота дамагаецца задзіночаньня Нямеччыны й для звычайнага шэрага немца, што ня ўмее яшчэ разьбірацца ў бальшавіцкіх камбінацыях, дае надзею вызваленьня Ўсходняй Нямеччыны ад камуністычнай дыктатуры. Немцы яшчэ наіўна вераць, што пры свабодных выбарах камуністыя ў Усходняй Нямеччыне астануцца ў меншыні, а навет атрымаюць меней галасоў, чымсьці камуністыя ў сучаснай Францыі.

(Заканчэньне на 2 балоне)

Вісткі з шырокага сьвету

АД РЭДАКЦЫІ: На зычэньне чытачоў уводзім, пачынаючы з гэтага нумару, аддзел п. н. «Вісткі з шырокага сьвету», у якім будзем коратка інфармаваць аб найважнейшых палітычных і ўсякіх іншых падзеях у сьвеце за кажны мінулы тыдзень.

«Радыё Вольнай Эўропы» для Польшчы. 3 травеня «Радыё Вольнай Эўропы» ў Мюнхэне распачало свае польскія аўдыцыі п. н. «Голас Вольнай Польшчы». Гэтыя радыяперадачы, якія абыймаюць 15 гадзін дзенна й перадаюцца на кароткіх хвалях, з самага пачатку старанна заглушваюцца саветамі.

За павялічэньне збройных сілаў Атлянтычнага Пакту. Галоўная Гаспода Збройных Сілаў Атлянтычнага Пакту ў Парыжы ўважае, што ейныя збройныя сілы павінны быць павялічаныя ў выпадку, калі Савецкі Саюз павялічыць кантынгент сваіх войскаў у Ўсходняй Эўропе. Ад восені мінулага году савецкія акупацыйныя войскі ў Нямеччыне былі павялічаныя з 380.000 да 420.000 жаўнераў.

Новы выбух атамнай бомбы. 7 травеня ў ЗША, у штаце Невада, адбыўся новы пробны выбух атамнай бомбы. У Лёс-Анджэлес, аддаленым ад месца выбуху 250 міляў, быў заўважаны на небе блеск, які трываў частку сэкунды. Гэты раз ня быў гэта выбух атамнай бомбы, скінутай з самалёту, але эксплёзыя на вярху спэцыяльна збудаванай сталёвай вежы. Вежа пасьля выбуху зьнікла, а на ейным месцы стварыўся глыбокі кратар. Гэта быў пяты выбух у бягучым годзе ў ЗША й дваццаць дзевяты ад пачатку, дакананы амэрыканцамі.

Заснаваньне Міжнароднага Саюзу Журналістых. На Міжнародным Журналістычным Кангрэсе ў Бруксэлі нядаўна быў заснаваны новы Міжнародны Саюз Журналістых, які задзіночвае звыш 40.000 журналістых з 22 краінаў вольнага сьвету. Гэты Саюз Журналістых ёсьць фактычна аднаўленьнем Сусьветнага Саюзу Журналістых пасьля апанаваньня яго камуністымі.

Увязьненьне амэрыканскага генэрала Ф. Дода. Камуністычныя ваеннапалонныя на востраве Кое ў Карэі затрымалі ў характары закладніка амэрыканскага ген. Ф. Дода. Пасьля пратрыманьня некалькіх дзён, у суботу 9 травеня ген. Дод быў звольнены.

Новы прэзыдэнт Індыі. Індыйскі кангрэс выбраў на прэзыдэнта дзяржавы кандыдата кангрэсавай партыі Рарэндра Прасад. Пасьля яго найвялікшую колькасьць галасоў атрымаў кандыдат камуністых К. Т. Шах. Да выбараў стала пяць кандыдатаў.

Першы самалёт на паўночным полюсе. 3 травеня першы раз у гісторыі прызямліўся самалёт на геаграфічным паўночным полюсе. Быў гэта двухматорны амэрыканскі вайсковы самалёт тыпу «Дакота». Удзельнікі гэтага лёту затрымаліся на полюсе тры гадзіны й 10 мінут, пасьля чаго адляцелі на плаваючы востраў-крыгу Флегэр, аддаленую цяпер ад полюса 180 клм.

Амэрыканская атамная гармата. Міністар арміі Франк Пэйс паінфармаваў аб першых дэталях новай атамнай гарматы, вынайдзенай у ЗША. Новае аружжа можа паддзержываць акцыю вайсковых аддзелаў зь неспатыканай дагэтуль сілай і зьяўляецца незалежным ад кліматычных умоваў. Атамная гармата важыць 75 тонаў, можа парушацца ў прасторы, а на цьвёрдых дарогах дасягае шыбкасьці 55 кілямэтраў на гадзіну. Цэльнасьць адказвае звычайнай артылерыі, а на далейшую адлегласьць ёсьць навет лепшай.

Найшыбчэйшы пасажырскі самалёт сьвету. 2 травеня распачалася новая эра ў галіне камунікацыйнага лётніцтва, калі чатырохматорны пасажырскі самалёт тыпу «Камэта» брытанскіх лётніцкіх ліній «ВАОС» падняўся зь лёнданскага лётнішча да першага рэгулярнага падарожжа ў Паўдзённую Афрыку. Самалёт праляцеў 6.724 мілі да Ёганэсбурга ў Паўдзённай Афрыцы ў рэкордным часе 23 гадзін і 38 мінут. Сярэдняя шыбкасьць самалёту хісталася ў граніцах 480 міляў на гадзіну, даходзячы на адрэзку Рым—Бэйрут да 530 міляў.

Новая перамога сэн. Тэфта. На перадвыбарах у штаце Невада, якія адбыліся 9 травеня, было выбрана 12 рэспубліканскіх дэлегатаў на партыйную канвэнцыю дзеля выстаўленьня кандыдата на прэзыдэнта ЗША. Спасярод гэтых дэлегатаў сем зьяўляюцца прыхільнікамі сэн. Тэфта, два ген. Айзэнгаўэра, а астальныя тры дагэтуль не задэкляравалі, за якога кандыдата на прэзыдэнта будуць галасаваць на партыйнай канвэнцыі.

35-ты Інтэрнацыянальны Эўхарыстычны Кангрэс. 27 травеня сёлета распачнецца ў Барцэлёне 35-ты Інтэрнацыянальны Эўхарыстычны Кангрэс. Аб сваім удзеле ў гэтым кангрэсе заявілі 17 кардыналаў, каля 300 арцыбіскупаў і біскупаў і 15.000 ксяндзоў з розных краінаў сьвету. Каля 300.000 пілігрымаў мае наведаць кангрэс.

Небясьпечны 1954 год. Шэф генэральнага штабу ўсіх амэрыканскіх збройных сілаў, Омар Брэдлі, заявіў, што 1954 год, з гледзішча на разьвіцьцё савецкай ваеннай машыны, будзе найбольш небясьпечным для ЗША.

Самалёт з фантастычнай шыбкасьцю. Спэцыялістыя аэранаўтыкі ў Вашынгтоне цьвердзяць, што цяпер будуецца ў тайніцы новы тып самалётаў, якія будуць магчы разьвіваць шыбкасьць да 4.000 кілямэтраў на гадзіну.

«Народная» пазыка ў СССР. Рада міністраў СССР выпусьціла 5 травеня новую пазыку ў суме 30 мільярдаў рублёў на час 20 гадоў. Пазыка прызначаная на «разьвіцьцё нацыянальнай эканомікі» й галоўна на «фінансаваньне вялікіх будоўляў камунізму ў СССР», г. зн. на будову гідраэлектрастанцыяў і каналаў.

Парафаваньне дагавору аб эўрапэйскай арміі. 8 травеня ў Парыжы прадстаўнікі 6 дзяржаваў (Францыі, Італіі, Нямеччыны, Галяндыі Бэльгіі й Люксэмбургу) парафавалі трактат аб эўрапэйскай абароннай супольнасьці. Парафаваньне трактату абазначае, што спэцыялістыя закончылі сваю працу, распачатую 15 лютага 1951 г. У трактаце брадбачана стварэньне 43 дывізыяў (Францыя 14, Нямеччына 12, Італія 11, а краіны Бэнэлюксу 6). Эўрапэйскія збройныя сілы будуць аддадзеныя ў распараджэньне галоўнага камандаваньня збройных сілаў Атлянтычнага Пакту, а ў выпадку вайны будуць непасрэдна яму падпарадкаваныя.

Сэсыя камінформу ў Маскве. У першай палавіне травеня адбывалася ў Маскве чарговая сэсыя камінформу. Галоўнай мэтай сэсыі мела быць прыгатаваньне да чарговай канфэрэнцыі міністраў замежных справаў савецкага блёку, якая адбудзецца пасьля падпісаньня генэральнага дагавору заходніх дзяржаваў зь Нямеччынай. Таксама на канфэрэнцыі была абгаварваная справа тварэньня ўсходнянямецкай арміі й прыняцьця да савецкага блёку Ўсходняй Нямеччыны.

Страты камуністых у Карэі. Штаб наземнай арміі ЗША аблічыў страты камуністых ад пачатку Карэйскай вайны (чэрвень 1950 г. да 29 красавіка 1952 г.) на 1,683.545 жаўнераў. У вапошніх двух тыднях камуністыя страцілі 17.476 чалавек.

Ці пагражае вайна?

Што за дзіўнае пытаньне? — падумае нехта. У той час, калі ўжо блізка два гады вядзецца вайна на палёх Карэі, у якой бяруць удзел дзяржавы чуць ня ўсіх частак сьвету й таму надаюць ей сусьветны характар, мы, быццам гэтага ня бачучы, ставім такое недарэчнае пытаньне. Згода! Але карэйскай вайны, ня гледзячы на заангажаваньне ў ей цэлага раду дзяржаваў, яшчэ сусьветнай назваць нельга, паколькі яна разьвіваецца на абмежаванай тэрыторыі аднэй краіны, так як сусьветнай вайной нельга было назваць вайны гішпанскай, хоць у ей, апрача гішпанцаў, прыймалі ўдзел, праўда неафіцыйны, і іншыя дзяржавы.

Затое зьяўляецца бясспрэчным, што так як дамашняя вайна гішпанская была пралёгам да другой сусьветнай вайны ў сьцісьлым значэньні гэтага слова, такім самым, ды яшчэ й большым, пралёгам да трэйцяй сусьветнай вайны зьяўляецца вайна карэйская.

Сусьветнае напружаньне між Усходам і Захадам за апошнія гады то завастралася, то паслаблялася ў залежнасьці ад таго, якая тактыка на дадзеным этапе найбольш выгаднай аказвалася для Крамля. Ня Захад, але выключна Крэмль у сяньняшняй халоднай і гарачай вайне трымае ў сваіх руках ініцыятыву. Гэта выплывае з факту, што камуністыя зьяўляюцца стараной афэнзыўнай, наступальнай, агрэсыўнай, тады, калі Захад заўсёды займае пазыцыю дэфэнзыўную, абаронную, міралюбную. Але ад заканчэньня апошняй сусьветнай вайны напружаньне між Захадам і Ўсходам не даходзіла яшчэ да такога высокага пункту, як мы гэта можам назіраць сяньня. У сучасны момант канфлікт між двума варожымі сьветамі прыняў такія вялізарныя разьмеры, што, здаецца, няма ўжо павароту назад, а найбольш праўдападобным і няўхільным выхадам з заіснаваўшага палажэньня, здаецца, можа быць толькі трэйцяя сусьветная вайна ў вышэй азначаным намі разуменьні.

Існуюць сяньня два запальныя пункты ў сьвеце, што гэтую вайну могуць непасрэдна справакаваць — адзін у Азыі, другі ў Эўропе. Пасьля дзесяцімесячнай канфэрэнцыі надзеі на перамір'е ў Карэі зьменшыліся бадай што да нуля й у Вашынгтоне зусім ужо паважна лічацца зь неабходнасьцю іх сарваньня. Калі-ж да гэтага дойдзе, дык не астанецца Амэрыцы нічога іншага, як, за калішнім плянам Мэк Артура, дзеіць станоўча й заатакаваць чырвоны Кітай. Такія пагляды ўжо ад даўжэйшага часу насьпяваюць сярод урадавых колаў ЗША, а цяпер становяцца яны зусім актуальнымі. Заступнік міністра абароны ЗША Вільям Фостэр 8 травеня заявіў, што ў Вашынгтоне дыскутуюцца пляны марское блякады кітайскага пабярэжжа й заатакаваньня самога Кітаю ў выпадку, калі перагаворы аб перамір'і сарвуцца.

Запальным пунктам у Эўропе зьяўляецца, як ведама, Нямеччына, аб чым мы шырака пішам на іншым месцы. Таму зьвернем тут увагу толькі на адно асьветчаньне, зробленае генэральным сакратаром «СЕД» Ульбрыхтам на прэсавай канфэрэнцыі ў Бэрліне 12 травеня. Ён, між іншым, заявіў даслоўна: **«Канцовым пунктам шляху, па якім ідзе Захад, будзе не захапленьне Уралу, але гэты канцовы пункт будзе перасунуты ў ваколіцы Остэнды.»**

Гэта ўжо адкрытая пагроза вайны. Паралельна з гэтай пагрозай ідуць прыгатаўленьні да блякады Бэрліна, актаў сабатажу, правакаваньня грамадзянскай вайны ў Нямеччыне й, што найважней, прымусовая мабілізацыя моладзі 1928-1932 гадоў нараджэньня ў рады ўсходнянямецкай камуністычнай арміі.

Пры гэтым нельга забывацца, што ўвесь гэты шум, які робіцца бальшавікамі вакруг Нямеччыны, гэта яшчэ толькі пачатак. Наступныя пэрыяды між падпісаньнем генэральнага дагавору зь Нямеччынай і ягонай ратыфікацыяй бонскім парлямантам, пазьней між ратыфікацыяй і ягоным ажыцьцяўленьнем — выстаўленьнем прадугледжаных ім дванаццаці нямецкіх дывізыяў для эўрапэйскай арміі, прынясуць бясспрэчна болей і больш грозных у сваіх выніках неспадзевак.

(Заканчэньне на 2 балоне)

© PDF: Kamunikat.org 2011 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2011

У цэнтры увагі — Нямеччына

(Заканчэньне)

Усе гэтыя прынады Масквы на столькі адказваюць нямецкім зычэньням, што немцы ахвотна на іх згадзіліся-б навет коштам канчальнага замацаваньня сваей усходняй граніцы, што зьяўляецца адзіным, няпрыемным для іх, пунктам абедзьвюх савецкіх нотаў.

НЯЗЬДЗЕЙСЬНЕНЫ МАНЭЎР ЗАДЗІНОЧАНЫХ ШТАТАЎ

У сувязі з такой рэакцыяй на савецкія прапазыцыі значнай часткі насельніцтва Заходняй Нямеччыны Задзіночаныя Штаты хацелі прадпрыняць адпаведныя супрацьзахады. Пайменна, амэрыканскае прэсавае агенцтва «Асошыейтыд Прэс» паведаміла, што ЗША запрапанавалі Вялікабрытаніі й Францыі адбыць канфэрэнцыю «чатырох» у Бэрліне з мэтаю разгледзіць магчымасьці правядзеньня ў цэлай Нямеччыне вольных выбараў. У канфэрэнцыі мелі-б прыняць удзел заступнікі трох высокіх камісараў і заступнік Чуйкова.

Мэта ЗША была ясная. Нельга й думаць, што ЗША спадзяваліся, што такая канфэрэнцыя дасьць нейкія пазытыўныя вынікі. Амэрыканцам хадзіла пра тое, каб, прыціснуўшы саветаў да муру, змусіць іх адкрыць усе карты ў іхнай дыпляматычнай ігры й паказаць перад нямецкім насельніцтвам, які запраўдны зьмест хаваецца за савецкімі прыгожымі словамі.

Тымчасам прапанова гэтая нарабіла ў Лёндане й Парыжы ня мала клопатаў. На думку ўрадаў Вялікабрытаніі й Францыі, такая канфэрэнцыя зьяўлялася-б перадчаснай і згары асуджанай на няўдачу. Абедзьве гэтыя дзяржавы, якія заўсёды намагаюцца лагодзіць усходнязаходні канфлікт, папросту спалохаліся такой ігры, а таму пачалі высоўваць аргумэнты, што такая канфэрэнцыя зашкодзіла-б эўрапэйскай супольнасьці й адзінству Эўропы й самой Нямеччыны. Апрача гэтага яны ўважаюць, што гэтая канфэрэнцыя зьнішчыла-б магчымасьці скліканьня вялікай канфэрэнцыі міністраў замежных справаў чатырох дзяржаваў. Няўдача прапанаванай амэрыканцамі канфэрэнцыі прывяла-б, на думку гэтых дзяржаваў, да канчальнага разрыву між Захадам і Ўсходам.

У сувязі з нэгатыўным становішчам Ангельшчыны й Францыі, Амэрыка адмовілася апошнім часам ад сваей прапановы.

А КАМУНІСТЫЯ ПАГРАЖАЮЦЬ НЕ НА ЖАРТЫ

Да ўсей гэтай ігры вакол нямецкага пытаньня дзень 1 травеня прынёс новыя мамэнты. У гэты дзень прэзыдэнт Усходняй Нямеччыны Вільгэльм Пік, прамаўляючы на камуністычным мітынгу ў усходнім Бэрліне, заявіў, што: «калі ня ўдасца перашкодзіць мабілізацыі заходнянямецкай моладзі ў армію й небясьпека амэрыканскай вайны супраць Усходу павялічыцца, дык Усходняя Нямеччына будзе змушаная зарганізаваць собскія збройныя сілы». Гэтаксама й прэм'ер Усходняй Нямеччыны Гротэволь асьветчыў, што ў выпадку падпісаньня заходнянямецкай рэспублікай генэральнага дагавору з заходнімі дзяржавамі, Усходняя Нямеччына адкажа на гэты крок стварэньнем собскай арміі. Гэтую пагрозу ён паўтарыў у абвешчаным ім 9 травеня артыкуле ў маскоўскай «Праўдзе», апрача гэтага ён ня двузначна ў Бэрліне выказаў прыпушчэньне, што палітыка заходніх альянтаў і бонскага ўраду можа выклікаць дамашнюю вайну ў Нямеччыне.

Камуністычная пагроза на практыцы абазначала-б фактычна перайменаваньне існуючых ужо збройных сілаў Усходняй Нямеччыны, якія прыкрываюцца нявіннай назвай «народнай паліцыі», на армію. Тым ня меней аднак гэтыя афіцыяльныя заявы маюць сваю вымову.

Тымчасам кампанія за выстаўленьне ўсходнянямецкай арміі знаходзіцца ўжо ў поўным разгары. Згодна апошніх паведамленьняў, шляхам новага пакліканьня звольненых за апошнія гады «народных паліцыянтаў», аддзелы народнай паліцыі, якія твораць ядро нямецкай камуністычнай арміі, з 60.000 хутка маюць павялічыцца да 150.000 жаўнераў. А шляхам пакліканьня ахвотнікаў, якія галоўным чынам рэкрутуюцца з радоў нямецкай камуністычнай моладзі, — што таксама знаходзіцца ў поўным разгары — камуністыя спадзяюцца ўжо гэтай восеньню мець трохсоттысячную нямецкую армію.

У дадатак да ўсяго гэтага, савецкая контрольная камісыя й генэральны сакратар «СЕД» Ульбрыхт пагражаюць зьменай курсу й поўнай саветызацыяй Усходняй Нямеччыны ў выпадку падпісаньня генэральнага дагавору. Ульбрыхт заявіў усходнянямецкім партыям, што савецкая зона Нямеччыны будзе перамененая ў «народную дэмакрацыю» на ўзор сатэлітных дзяржаваў, пасьля чаго будзе спынены ўсякі рэгулярны рух між зонамі, а заходні Бэрлін будзе адрэзаны ад Захаду.

*

Гэтак прадстаўляецца на сяньняшні дзень змаганьне за Нямеччыну. У што яно ў далейшай сваей фазе выльецца, сказаць сяньня цяжка. Бяручы пад увагу тое, што Нямеччына зьяўляецца на столькі важным аб'ектам у сяньняшняй халоднай, як і ў будучай гарачай вайне, можна быць пэўным, што ані Ўсход ані Захад ня пойдуць у разьвязаньні нямецкага пытаньня на ніякія ўступкі. А таму ў сувязі зь Нямеччынай можа спаткаць нас не адна яшчэ неспадзеўка.

(-іч)

Пытаньне гаспадарскіх вуніяў Беларусі

ДРУКУЕЦЦА У ПАРАДКУ ДЫСКУСЫІ

Украінцы, як відаць з дыскусыйнай прапановы др. Мірчука (глядзі артыкул «У справе Беларуская-Украінскай-Казацкай вуніі», друкаваны ў «Бацькаўшчыне» № 1-2 за 7 студзеня 1952 г.), ужо сяньня думаюць аб гаспадарскіх узаемадачыненьнях із сваімі суседзямі.

Прапанова Украінска-Беларуска-Казацкай вуніі ёсьць важнай рэччу для Ўкраіны, можа таксама й Казакіі, але, нажаль, яна даволі некарысная для Беларусі. Ужо на самым пачатку Беларусь будзе мець гаспадарскую страту ад такой вуніі, а ў ейным даўжэйшым дзеяньні — і пагатове.

Беларусь яшчэ даўжэйшы час будзе выключна земляробскай краінай, здадзенай на ўвоз тавараў хвабрычнага вытвараньня: машыны, абсталяваньне розных прадпрыемстваў і інш. За ўвоз трэба плаціць вывазам, бо плян Маршаля й падарункі «дзядзькі з за мора» ня толькі ня пэўныя, але й шкодна на іх спадзявацца, ня шукаючы собскіх крыніцаў даходу. Беларусь мае шырокія магчымасьці вывозіць хлеб і лес, потым мяса, малачарскія й драўесныя вырабы, мяса й паперу.

Таму гаспадарская вунія з Украінай абазначала-б задушэньне беларускага земляробства таней вытваранымі ў Украіне земляробскімі прадуктамі. Наш клімат і глеба ня могуць канкураваць з украінскімі. Нашае земляробства патрабуе большага ўкладу працы й штучных угнаеньняў. Нашыя сяляне ў выпадку такой вуніі будуць змушаныя кідаць сваю зямлю й наймацца белымі нэграмі на зямляробскія работы ў Украіне, як гэта ўжо мела месца перад вайной, калі дзесяткі тысячаў нашых сялян з Заходняй Беларусі кажны год выяжджалі на сэзонныя работы ў Латвію. Статыстычныя дадзеныя зь перад сусьветнай вайны паказваюць на вялікую колькасьць беларускіх сялян, што выяжджалі на заработкі ў Запарожжа й Адэсу, як і на колькасьць увожанага ў тры беларускія губэрні збожжа, якая, прыкладам, у 1910 годзе, дасягнула 100.000 тонаў.

Украіна патрабуе лесу. Але ў першыя гады перабудовы сваей прамысловасьці яна, як і Беларусь, будзе таксама патрабаваць увозіць машыны. Таму за наш лес зможам дастаць з Украіны толькі сырое зялеза й пшаніцу, якіх нам зусім ня трэба, бо хлеба Беларусь будзе мець і свайго даволі, а ўвозіць чыгун і вугаль, каб перарабляць на машыны ў Беларусі, ня будзе аплачвацца. А за лес, а навет за звычайнае жыта ня толькі зь Нямеччыны, але й з Ангельшчыны, а навет Амэрыкі мы зможам дастаць у танным выменным разьліку гатовыя высокаякасныя машыны, будаўляную сталь, электра-прылады. Сяньня Амэрыка ўвозіць мільёны тонаў паперы, і скарыстаньне яе расьце хутчэй за вытвараньне. Амэрыцы бясспрэчна будзе выгадней прадаваць надвытвараныя машыны за паперу зь Беларусі, чымсьці купляць яе за гатовыя даляры ў Канадзе.

Бязумоўна з украінцамі нас лучыць доўгае змаганьне за незалежнасьць і выпрацаванае ў гэтым змаганьні сяброў-

(Заканчэньне на 3 балоне)

Ці пагражае вайна?

(Заканчэньне)

Дык чым-жа ўсё гэта можа скончыцца? Няўжо трэйцяя сусьветная вайна ўзапраўды няўхільная?

Апінія Захаду, хаця й лічыцца з павагаю сытуацыі, выключае аднак такую магчымасьць, прынамсі ў найбліжэйшым часе. Заходняя прэса разглядае пагрозы Ульбрыхта, як адзін із сродкаў, разьлічаных на тое, каб перашкодзіць уваходу Нямеччыны ў сыстэму эўрапэйскае абароны, аднак здае сабе справу з таго, што распачатая камуністымі кампанія застрашваньня значна завойстрыць халодную вайну. Захад аднагодна ўважае, што саветы яшчэ не гатовыя да генэральнай расправы, што мусяць яшчэ задаволіцца вядзеньнем вайны толькі чужымі рукамі, не ангажуючыся ў яе непасрэдна.

І запраўды, шмат якія сымптомы гавораць за тым, што Савецкі Саюз генэральнай пробы сілаў яшчэ баіцца. Але тым ня меней усё прамаўляе за тым, што новая сусьветная вайна, калі не цяпер, то ў недалёкай будучыні зьяўляецца няўхільнай. Супярэчнасьці між камуністычным Усходам і дэмакратычным Захадам зайшлі ўжо так далёка, што ніякім іншым спосабам зьліквідаванымі быць ня могуць. Больш таго! Развой дасюлешніх узаемадачыненьняў наглядна паказаў і ўсебакова абгрунтаваў, што два варожыя й сябе ўзаемна выключаючыя сьветы: камуністычны й дэмакратычны адзін побач з другім існаваць ня могуць.

Язэп Каранеўскі

На землях Беларусі

ЗЬНІЖЭНЬНЕ ЦЭНАЎ У САВЕЦКІМ САЮЗЕ

Дэкрэтам савецкага ўраду й цэнтральнага камітэту ВКП(б) ад 1 красавіка сёлета былі ў Савецкім Саюзе зьніжаныя дзяржаўныя цэны на харчовыя прадукты масавага ўжытку. Гэта мае быць ужо пятае па ліку зьніжэньне цэнаў у СССР, на моцы якога важнейшыя харчовыя тавары патанелі ад 10 да 30%.

Савецкая, як нутраная, гэтак і вонкавая прапаганда, намагаецца як найшырэй выкарыстаць гэтую пастанову, каб паказаць перад сьветам і сваімі грамадзянамі, што ў той час, калі ў заходніх дзяржавах, у сувязі зь іхным збраеньнем і прыгатаўленьнем да агрэсыі, цэны ўсьцяж скачуць уверх, «міралюбны» Савецкі Саюз, клапоцячыся аб дабры працоўных, мае магчымасьць пайсьці на шырокае спатканьне іхным патрэбам. Дык і ня дзіва, што ўся савецкая прэса й іншыя сродкі прапаганды аж захлынаюцца ад захапленьня, падчыркваючы перавагу «сацыялістычнай» сыстэмы над капіталістычнай. Даволі прагледзіць толькі загалоўкі артыкулаў «Зьвязды» за 1, 2 і 3 красавіка, каб пераканацца аб гэтым. Там на передавых месцах газэты красуюцца такія крыклівыя загалоўкі: **«Яркае праяўленьне клопатаў аб савецкім народзе», «Будзем працаваць яшчэ лепей», «Калгаснае дзякуй партыі й ураду», «Сталінскія клопаты аб людзях», «Для шчасьця савецкіх людзей», «Вялікія перавагі савецкага ладу», «Дзякуем вялікаму Сталіну», «Адкажам стаханаўскай працай», «Гэта магчыма толькі ў нашай краіне»**, і так без канца ўсё ў падобным тоне.

Людзі, што жылі ў Савецкім Саюзе, вельмі добра ведаюць, што там яшчэ ня было такога закону ані ўрадавай пастановы, якія былі-б выкліканыя імкненьнем да палепшаньня лёсу працоўных. Калі-ж некаторыя пастановы й былі накіраваныя на палепшаньне палажэньня насельніцтва, як і апошняя пастанова аб зьніжэньні цэнаў, дык былі яны выкліканыя неабходнай канечнасьцю, а ня «бацькаўскімі клопатамі» Сталіна аб шчасьці працоўных.

Таксама й у дадзеным выпадку. Відаць пакупныя магчымасьці савецкіх грамадзян былі на столькі абмежаваныя, што партыя й урад былі змушаныя шукаць нейкага выхаду, былі змушаныя зьніжыць цэны, каб работнік за свой нячувана нізкі заработак мог хоць у прогаладзь стачыць канцы з канцамі.

Калі-б паказаць перавагу савецкага ладу над капіталістычным у галіне цэнаў, дык мала адных толькі працэнтаў, а трэба падаць вышыню заработку сярэдняга работніка, адлічыўшы заработак аднаго месяца ў годзе, які ён мусіць аддаць на «дабравольную» дзяржаўную пазыку, і падаць абсалютныя, а ня працэнтавыя цэны, і параўняць, сколькі савецкі работнік можа ў месяц купіць, прыкладам, мяса, масла, цукру й хлеба, а сколькі работнік капіталістычных краінаў. Аднак такіх наглядных і адзіна мерадайных вылічэньняў саветы не падаюць ніколі, бо яны паказалі-б гэтым усё залганьне сваей сыстэмы.

БАЦЬКА СТАЛІН «КЛАПОЦІЦЦА» Й ПРА НАС

Разглядаючы менскую «Зьвязду» за 20 лютага 1952 г., вочы нашыя раптам спыняюцца на крыклівым загалоўку: «Злачынства, якога не даруе чалавецтва». Зацікаўленыя, пачынаем чытаць зьмешчаны пад ім артыкул:

«Здаецца назаўсёды адыйшлі ў нябыт жудасныя часы сярэднявяковай інквізыцыі й гандлю нявольнікамі, забойствамі людзей бяз суду й сьледзтва, якімі пацяшалі сябе калісьці гітлераўскія «мокрых спраў майстры». Але не. Там дзе ступае сяньня нага амэрыканска-ангельскіх імпэрыялістых і іх стаўленікаў, там льецца чалавечая кроў, створаныя фашыстаўскія засьценкі й канцэнтрацыйныя лягеры...»

Згадайце, чытачы, над кім гэта лье кракадзілавыя сьлёзы бальшавіцкая газэта? Чыя гэта «льецца кроў» і для каго створаныя амэрыкана-ангельцамі «фашыстоўскія засьценкі й канцэнтрацыйныя лягеры»? Напэўна не згадаеце! А таму зацытуем далейшую частку артыкулу «Зьвязды», у якой знойдзеце разгадку:

«Хутка спаўняецца сем год з таго часу, як закончылася другая сусьветная вайна. Але й па сяньняшні дзень у нявольніцкіх лягерах для так званых «перамешчаных асобаў», у лягерах, якія чорным павуціньнем ахутваюць акупацыйныя зоны англа-амэрыканцаў у Заходняй Нямеччыне, томяцца тысячы савецкіх грамадзянаў. Многія нашыя суродзічы ў гады вайны былі вывезеныя фашыстымі на катаргу ў Нямеччыну. Катаваньнямі й байкамі аб мітычных «лягерах у Сібіры», схвабрыкаванымі дзяльцамі з «Голасу Амэрыкі» й «Бі-бі-сі», пропаведзямі бібліі й забойствамі «пры спробе да ўцёкаў» — тысячамі брудных сродкаў перашкаджаюць амэрыканска-ангельскія імпэрыялістыя звароту нашых грамадзян, нашых дзяцей на бацькаўшчыну, да сваіх сем'яў... Сотні савецкіх грамадзян гвалтоўна вывозяцца за акіян, дзе іх чакае немінучая сьмерць ад голаду й непасільнай працы.»

Камэнтары лішнія.

(ар)

ЯКУБ КОЛАС

НОВАЯ ЗЯМЛЯ

ПАЭМА

(17)

XXI

ТАЕМНЫЯ ГУКІ

Пад іншы год у холад люты,
Калі ўсе рэчкі лёдам скуты,
І ўсё пад сьнегам качанее,
Глядзіш — цяплом табе павее,
І з поўдня вецер хмары гоніць.
У вокны дождж буйны зазвоніць
І з капяжоў руччом сьцякае
І сьнег жыўцом ён паядае.
Ськівае лес убор зімовы,
І шум другі на лад-сьпеў новы
Над борам цягне несканчона.
І фанабэрыцца варона:
«Вясна! вясна! гразь! гразь!» сьпявае,
Як-бы вясну ўжо сустракае.
Паміж алешніку зьмяёю
Крыніца чорнай паласою
На сьвет зірнула, лёд прабіла,
Ў старых карчох загаманіла
І пальсеелі касагоры,
Вадою поўняцца разоры,
Бяжыць, шуміць вада ў лагчынах,
І лёд уздуўся ў вазярынах,
Дарогі ў полі усе псуюцца,
Аб крыгі крыгі з шумам труцца.
І луг заліты ўвесь вадою,
Як і запраўднаю вясною.
Ды гэта толькі кпіны-жарты:
Зімой цяпла чакаць ня варта —
Зіма свайго не падаруе
І злосна ветрам засьвідруе
Ды так пацягне, так заграе,
Што проста нос табе зрывае.
І выюць ў полі завірухі,
Як за труною маладухі,
На лес накідваюць наміткі
І робяць гурбы ўвачавідкі.
Варона гонар свой збаўляе,
Ды зноў да сьметніку вітае
І свой жывот галодны пыніць,
На сьпевы дзюба не рашчыніць.
Дзярэўі ў белы пух убраны,
І сьнегам «лысіны» засланы;
Застылі рэчкі, азярыны
Пад гнётам белай кажурыны.
Лёд на лугох, як люстра, зьзяе,
І сонца зрэдка ў ім гуляе...
Настане ноч — і ўсюды ціха,
Хіба завые дзе ваўчыха
Сярод трушчобы ў цёмным лесе
Ды гучна лусьне гонта ў стрэсе...
Але што гэта? што за гукі?
Адкуль яны? чые то рукі
Забілі цяжка малатамі,
Як тыя коні капытамі?
Якія там майстры майструюць?
І што куюць? Над чым працуюць?
Сташ і ловіш зыкі тыя,
А луг трашчыць, гудзе і вые;
То рэзкі трэск там панясецца,
Бы чорт лазаты засьмяецца,
То заскавыча, то застогне,
Ды так, што ўсё, здаецца, дрогне;
Ня-то сякера мерна чэша,
Ня-то хтось кашляе ці брэша.
Гу-гу! — штось гукне, здрыганецца,
Бах-бах! — на гук той адзавецца,
І аж па лесе пойдзе рэхам
Ды зарагоча дробным сьмехам
То тут, то там ды як засьвішча —
Як-бы там чортава ігрышча!...
Ўсю ноч, ад рэчкі і па Нёман,
Ушыр, удоўж, нясецца гоман
Няўцямны, сьцішны і таемны
І разам страшны і прыемны.
А ноч ціхутка; ў багне цёмнай
Пустэлі страшнай і бязмоўнай
Гарацць дрыготна, зьзяюць зоркі,
Як найдарожшыя пацёркі,
То паасобку, то гурткамі,
То брыльянцістымі радкамі,
І іх пучочкі-злотаблёсткі
Наўкола кідаюць пялёсткі:
Яны гарацць, жывуць і граюць,
Бы вочкі там чыесь міргаюць;
Ды зрэдка ў небе дзесь далёка
Над лесам тым у момант вока
Мігнецца стужка агнявая —
То зьнічка згасьне залатая.
Вось выйдуць хлопцы гуртам з хаты
На гэты час, як неба шаты
Раськіне гожа над зямлёю
І вее згодаю сьвятою.
— Ша! ціха вы, не гаманеце!...
О, што-ж-та дзеіцца на сьвеце? —
І хлопцы разам заціхаюць
І на Алеся пазіраюць;
Алесь замёр, зьдзіўлены поўны.
Глядзіць у луг, стаіць бязмоўны,
У бок лугоў руку трымае.
— Во, во! што, чуеце? страляе!
— Што гэта, хлопцы? вось дык дзіва! —
Дарэктар шэпча палахліва: —
Няўжо зь Нясьвіжа б'юць гарматы? —
І Яська кінуўся да хаты.
— Ой, дзядзька, цётка! — ён галосіць,
І нейкі рух яго аж носіць: —
Ідзеце борзьдзенька, ідзеце.
Там штосьць грыміць, ну, паглядзеце! —
І так завойкаў, так завохаў,
Што ўсіх у хаце напалохаў.
— Ну, я табе, брат, мала веру:
Перабіраеш трохі меру, —
Антось на гэта адзаваўся,
Але на двор пашыбаваўся,
Кажух накінуўшы на плечы;
І маці прасьніцу да печы
Таксама ставіць, прысланяе,
На двор за імі выпаўзае.
Пасталі ўсе, стаяць маўкліва
І вухам ловяць тое дзіва.
А луг бубніць таемна, глуха,
Як-бы ў кадушку б'юць з-за вуха.
— А што, ці чуеце? то гэта? —
Дарэктар ціханька пытае;
Самога страх так і шугае.
— Эх, Яська, брат, ідзе камэта!
Прапалі мы — скончэньне сьвету! —
Антось гаворыць, ледзь ня плача: —
Прапаў ты, Яська, небарача,
І не пабачыш бацьку з маткай,
Хоць папрашчаўся-б з роднай хаткай:
Яе ўжо бачыць не надзейся!
— Не, дзядзька, што гэта, ня сьмейся, —
Антося хлопцы абступілі
І разам тут загаманілі.
— Ідзеце ў хату! — кажа маці: —
Калі ўжо гінуць — гінь у хаце. —
Адразу хлопцы схамянуліс,
Што ў нечым моцна абмануліс,
І стала болей ім цікава,

Масква баіцца нацыянальна-вызвольных рухаў

[Заканчэньне, глядзі пачатак у № 19 (98)]

Аднак усе гэтыя спробы ангельска-амэрыканскіх імпэрыялістых зьнішчыць савецкую ўладу на Беларусі й «расчляніць» Савецкі Саюз на незалежныя дзяржавы — калёніі заходняга капіталізму былі — як хваліцца бальшавіцкая газэта — савецкімі органамі выкрыты, а ўсе «дывэрсыйна-шпіёнскія» арганізацыі й іхныя агенты сярод беларусаў зьнішчаныя. Ня гледзячы на гэта, амэрыканска-ангельскія інтэрвэнты ня спыняюць сваей дзейнасьці. «Пасьля паражэньня інтэрвэнтаў — чытаем у «Зьвязьдзе» — амэрыканскія імпэрыялістыя ўзмацняюць стварэньне асяродзьдзяў падрыўной антысавецкай дзейнасьці непасрэдна ў Амэрыцы й у іншых капіталістычных краінах. Яны зьбіраюць рэшткі разьбітых контррэвалюцыйных партыяў, якія ўцяклі пад іх абарону з Расеі, буржуазных нацыяналістых, эсэраў і ўсю іншую белагвардзейскую погань. З гэтых падонкаў грамадзтва сколачваліся разнастайныя арганізацыі, адбіраліся шпіёны й дывэрсанты й закідваліся на савецкую тэрыторыю, у тым ліку й на тэрыторыю Савецкай Беларусі.

У 1921 годзе ў Чыкаго быў створаны так званы «Чыкаскі камітэт абароны Беларусі», мэтай якога зьяўлялася арганізацыя шпіянажу й падрыўной дзейнасьці супраць савецкай улады ў Беларусі. У 1925 годзе гэты камітэт быў пераўтвораны ў так званы «Беларуска-амэрыканскі нацыянальны саюз». Сябры «саюзу» — аднаго з аснаўных антысавецкіх цэнтраў у Амэрыцы — выконвалі непасрэдныя ўказаньні заправілаў ул-стрыту па лініі антысавецкага змаганьня. Чыкаскі «саюз» з 1925 па 1931 год выдаваў паклёпніцкую газэту «Беларуская трыбуна», якая аблівала патокамі бруду краіну Саветаў і заклікала змагацца супраць савецкай улады.

Такія-ж антысавецкія арганізацыі стваралiся імпэрыялістымі і ў іншых гарадох ЗША. У Нью Ёрку было арганізавана «Беларускае прэс-бюро», якое займалася антысавецкім паклёпам і выпускам антысавецкай літаратуры. Газэта «Амэрыканскія весткі» ў чэрвені 1921 году паведамляла, што ў вадным з раёнаў Нью Ёрку — Брукліне мясцовымі ўладамі была праведзеная спэцыяльная нарада ўцёкшых зь Беларусі белагвардзейцаў, якая абмяркоўвала задачы змаганьня па адраджэньню ў Беларусі капіталістычных парадкаў.

У Бранзвіле, згодна паведамленьня тэй-жа газэты, быў створаны «Беларускі нацыянальны камітэт» з уцёкшых у Амэрыку контррэвалюцыянэраў Гайдука, Ганзы, Крывулькі, Бубешкі й іншых. На сродкі манапалістых гэты «камітэт» вёў антысавецкую прапаганду й рыхтаваў шпіёнаў для засылкі ў Савецкую Беларусь.

Імпэрыялістыя Амэрыкі стварылі шырокую сетку антысавецкіх арганізацыяў дзеля змаганьня супраць савецкай улады ў Беларусі ня толькі на тэрыторыі ЗША, але й у іншых капіталістычных краінах. Так, у Канстантынопалі (Турэччына) быў створаны «Беларускі камітэт» на чале з былым сябрам беларускай рады (г. зн. Рады БНР — А. К.) эсэрам Някрашэвічам. Многія контррэвалюцыянэры, уцёкшыя зь Беларусі, знаходзілі прытулак у бржуазнай Чэхаславаччыне. Тут імпэрыялістыя стварылі разьведчы цэнтр, мэтай якога зьяўлялася падрываць сярод заходняга славянства спрадвечныя сымпатыі да расейскага, украінскага й беларускага народаў. Амэрыканска-ангельскія разьведчыкі ў Празе зьбіралі ўцёкшых сюды зь Беларусі белагвардзейцаў, ставілі перад імі пэўныя задачы па ўмацненьню работы на тэрыторыі нашай рэспублікі.

Вядома, напрыклад, што ў лютым 1933 году старшыня «Беларуска-амэрыканскага нацыянальнага саюзу» Лабач зьвярнуўся да галавара беларускай контррэвалюцыі ў Празе Захарэнкі (памылка, павінна быць — Захаркі — А. К.) з патрабаваньнем інфармаваць «аб становішчы справаў у Беларусі» й аб выкананьні раней даных указаньняў па разгортваньню антысавецкай дзейнасьці й прапанаваў актывізаваць падрыўную работу на тэрыторыі Савецкай Беларусі.»

Але й гэтыя намаганьні амэрыканска-ангельцаў падмінаваць савецкую ўладу на Беларусі — цьвердзіць «Зьвязда» — былі савецкай уладай своечасова выкрытыя й зьнішчаныя. Газэта піша:

«Але ўсе пляны імпэрыялістых нязьменна цярпелі крах. Ворганы савецкай разьведкі выкрывалі іх і неадкладна спынялі падрыўную дзейнасьць варожай агентуры. Так, у 1930 годзе ў Беларусі была раскрытая й зьліквідаваная контррэвалюцыйная арганізацыя «Саюз Вызваленьня Беларусі» (СВБ), якая знаходзілася на службе замежных імпэрыялістых. Такі-ж лёс напаткаў і ўсе іншыя антысавецкія групы й арганізацыі. Пасьпяхова вывалўляліся паасобныя шпіёны й дывэрсанты, што засылаліся з заграніцы.

Ня гледзячы на свае пастаянныя правалы, беларуская контррэвалюцыя ў Польшчы (гэтак «Зьвязда» называе Заходнюю Беларусь! — А. К.), накіроўваная амэрыканска-ангельскай разьведкай, не сунімалася, а імкнулася яшчэ больш расшырыць маштабы змаганьня супраць савецкай улады ў нашай рэспубліцы. Асабліва актывізавалася дзейнасьць беларускіх буржуазных нацыяналістых у белапанскай Польшчы пасьля фашыстаўскага перавароту Пілсудзкага ў 1926 г. Пілсудчыкі, якія самі знаходзіліся на службе ў амэрыканска-ангельскіх імпэрыялістых, дапамагалі заакіянскім гаспадаром выкарыстоўваць у змаганьні супраць савецкай улады белагвардзейшчыну, уцёкшую зь Беларусі...»

«Беларускія нацыяналістыя дапамагалі пілсудчыкам прыгнятаць працоўнае насельніцтва Заходняй Беларусі, захопленай тады панскай Польшчай пры непасрэднай падтрымцы ЗША і Антанты...»

Далей «Зьвязда» цьвердзіць, што гэтыя-ж беларускія нацыяналістыя, верна служачы англа-амэрыканцам, адыйгралі не малую ролю ў прыгатаўленьні гітлераўскага нападу на Савецкі Саюз у 1941 годзе, а пасьля акупацыі Беларусі немцамі перайшлі на службу нямецкага нацызму, памагаючы яму паняволіць беларускі народ. Аб гэтым чытаем далей:

«Выкарміўшы нямецкі фашызм, адрадзіўшы на даляры нямецкую ваенную прамысловасьць, амэрыканскія імпэрыялістыя падрыхтавалі вайну гітлераўскай Нямеччыны супраць СССР... У падрыхтоўцы вайны непасрэдны ўдзел прыймалі й беларускія буржуазныя нацыяналістыя, якія знаходзіліся за граніцай і выконвалі заданьні сваіх гаспадароў. Гітлераўцы, часова акупаваўшы ў 1941 г. Савецкую Беларусь, не змаглі знайсьці сярод мясцовага насельніцтва для сябе прыслужнікаў. Яны вымушаны былі прывезьці сюды такіх вырадкаў, як Астроўскі, Акінчыц, Гадлеўскі, Івраноўскі, Аляхновіч і інш.»

На заканчэньне, савецкая газэта намагаецца пераканаць беларускі народ, што і ўся цяперашняя беларуская эміграцыя зьяўляецца на службе амэрыканска-ангельскай разьведкі, а ўся ейная дзейнасьць ёсьць накіраваная на адданьне Беларусі ў няволю заходняга капіталізму.

«На заключным этапе вайны, — чытаем у «Зьвязьдзе» — убачыўшы, што гітлераўская Нямеччына ня сяньняшняй-заўтра рухне пад ударамі савецкай арміі, беларускія нацыянал-фашыстыя яшчэ больш зьвяртаюць свае позіркі ў бок амэрыканска-ангельскіх імпэрыялістых. Перад капітуляцыяй фашыстоўскай Нямеччыны ўся гэтая нечысьць уцякае з Бэрліна на Захад, каб апынуцца ў зоне акупацыі Нямеччыны амэрыканска-ангельскімі войскамі. Беларускія нацыяналістыя хутка ўзноў бяруцца амэрыканскай і ангельскай разведкамі на поўнае ўтрыманьне й пад іхным кіраўніцтвам у чаканьні новых авантур супраць СССР плятуць сетку тайных антысавецкіх падкопаў.»

* * *

Мы даволі шырака задзержыліся над артыкулам «Зьвязды» й падалі цэлы рад зь яго цытатаў, бо для нас мае ён не абы-якую вартасьць. Зь яго можна выснуць некаторыя важныя прадпасылкі аб цяперашнім стане нацыянальна-вызвольнага руху беларускага народу, аб рэакцыі на яго чырвонай Масквы й аб тактыцы, якую яна ўжывае ў змаганьні зь ім. Паймення, з артыкулу гэтага, як і з мноства іншых падобных артыкулаў, што апошнім часам паяўляюцца на балонах савецкае прэсы, можна выцягнуць наступныя высновы:

1. Агульна ведама, што бальшавікі ўсякімі спосабамі стараюцца хаваць перад насельніцтвам Савецкага Саюзу ўсё тое, што зьяўляецца для іх нявыгадным. Такая тактыка зьяўляецца ў Савецкім Саюзе агульна прынятай і дзеля гэтага пабудаваная там зялезная заслона, што шчыльна закрывае ад падсавецкіх людзей і народаў праўду аб «капіталістычным» сьвеце. Той факт, што бальшавікі пачалі апошнім часам адкрыта гаварыць аб нацыянальна-вызвольным руху беларускага народу, як у мінуўшчыні на бацькаўшчыне, гэтак і цяпер на эміграцыі, ёсьць найлепшым довадам, што нацыянальна-вызвольная дзейнасьць ворганаў БНР і зьвязаных зь імі арганізацыяў у мінуўшчыні, дзейнасьць г. зв. беларускай «нацдэмаўшчыны» й Саюзу Вызваленьня Беларусі да часоў крывавае ліквідацыі бальшавікамі беларускага нацыянальнага руху ў 1930 годзе й гадох наступных, жывое ў памяці беларускага народу. Тое, што бальшавікі прымушаныя гаварыць аб нацыянальна-незалежніцкай дзейнасьці беларускае эміграцыі, таксама вымоўна сьветчыць аб тым, што весткі аб гэтай дзейнасьці нейкімі каналамі пранікаюць на бацькаўшчыну. Ня гледзячы на неразумную

(Заканчэньне на 4 балоне)

Пытаньне гаспадарскіх вуніяў Беларусі

(Заканчэньне)

ства. Але ў гаспадараньні каханьне ня зусім належыць да «бізнэсу». Зь любові да суседзяў мы можам прадаваць або выменьваць ім свой лес, але не закабаліваць краіны ў відавочную гаспадарскую няволю. Таксама справа некалькіх сумежных вёсак, а на'т і цэлага Палесься ня можа нас прымусіць да аддаваньня ўсяго краю на эканамічнае выкарыстаньне.

З гледзішча палітычнага вуніі з Украінай пасьлядоўна выклікала-б прыязьнь маскалёў да палякоў і наадварот, выклікала-б калі ня любоў, дык звычайны дыпляматычны й абаронны разьлік. А між абаронай і агрэсыяй існуе толькі каляровая, але ня рэчыўная розьніца. Вунія з Украінай у сэнсе палітычным карысная абедзьвюм краінам цяпер, але не пасьля ўмацаваньня незалежнасьці й народнага парадку. Ды й наагул палітычныя вуніі між вольнымі дзяржавамі лепш праводзіць за пасярэдніцтвам ЗН (Злучаных Народаў) ці Злучаных Дзяржаваў Эўропы, а яшчэ лепш за пасярэдніцтвам Сусьветнай Сувольнасьці Дзяржаваў.

З гаспадарскага гледзішча для Беларусі найвыгаднейшая была-б вунія з Усходняй Прусыяй, незалежнай ад Нямеччыны, і з Латвіяй. Беларускае земляробства ня было-б тады загрожаным земляробскай прадукцыяй гэтых меншых краінаў з падобнымі да нашых прыродных абставінамі. Магла-б атрымацца толькі справядлівая канкурэнцыя, перамога ў якой была-б залежная толькі ад здольнасьці людзей, але не ад абставінаў. Абедзьве краіны ў сувязі зь Беларусяй асягналі-б толькі прывілеі пасярэдніцтва (транзыту) у нашым замежным гандлі. А гэта даход зь мільярднага гадавага абароту.

Вунія з Усходняй Прусыяй можа ўскладніцца цягай немцаў да палітычнага ўключэньня Кэнігзбэршчыны ў межы ўсей Нямеччыны. А вунія Беларусі з цэлай Нямеччынай — гэта, здаецца, за далёка міжнародная справа. Так-жа тэрыторыяльныя прэтэнсыі палякаў могуць не дапусьціць да супольнай мяжы з Усходняй Прусыяй, а іхныя палітычныя меркаваньні могуць перашкодзіць вольнаму спалучэньню між абедзьвюма краінамі.

Вунія Беларусі з Латвіяй залежыць толькі ад добрае волі абодвых народаў. Ня можа тут быць ніякіх гаспадарскіх упярэджаньняў зь ніводнага боку, як і ні цэню шкоднасьці ад такой вуніі, а толькі вялікая карысьць для абодвых бакоў. Так-жа з гледзішча гаспадарскага незабходны для Беларусі Дзьвінск мог-бы быць тады палічаны ў межах латыскай дзяржавы пры ўмове вольнага нацыянальнага разьвіцця беларускага насельніцтва гэтае акаліцы.

Можа выдавацца карыснай вунія Беларусі зь Летувай. З гледзішча аднак народнай гаспадаркі Беларусь ад такой вуніі не атрымала-б асаблівых карысьцяў. Бяздэвізовы доступ да Клайпэды не аплачвае тых прыкрасьцяў, якія атрымае беларуская гаспадарка із збольшанай сельскагаспадарскай летувіскай вытворчасьці. Пры розных закалотах вывазу далей паложаныя беларускія земляробы будуць больш цярпець, чымся прыпартовыя летувіскія.

Толькі ў вагульнай гаспадарскай вуніі Беларусі з усімі прыбалтыцкімі краінамі Летува можа быць разгляданая намі як ня шкодная народнай гаспадарцы Беларусі, таму, што тады стварацца лепшыя абставіны для разбудовы беларускага промыслу, зьбыту земляробскіх прадуктаў на месцы й незалежнасьці вывазу ад увозу й наадварот.

Гаспадарскія выгады Беларусі ляжаць над Балтыкаю, а не над Чарнамор'ем. За далёкая цераз Чорнае мора дарога да сусьветных рынкаў зьбываньня-набываньня, за акружная. Была-бы за сьляпая любоў, калі наагул магла-б называцца любоўю, а не самагубствам, гаспадарская вунія Беларусі з Украінай. Хаця адсутнасьць вуніі зусім ня значыць, што ня будзе гандлю й тавараабмены між абедзьвюма краінамі. Наадварот. Беларуска-украінскі гандаль з гледзішча геаграфічнага мае вялікія перадумовы разьвіцця, але толькі на асновах агульна прынятых у сьвеце, у дадзеным выпадку на аснове ахоўных мераў для беларускага земляробства, коратка — цла на ўвожаньня з Украіны тавары.

Можа камусьці здавацца карыснай гаспадарская вунія з Польшчай або Масквой. У запраўднасьці вунія з Польшчай загражала-б дабру беларускага земляробства дзеля лягчэйшага сельска-гаспадарскага прадукаваньня й цяплейшага клімату Польшчы, моцна разбудаванай ейнай земляробскай магутнасьці, якую беларускае земляробства зможа асягнуць толькі пасьля даўжэйшага часу незалежнасьці й дзяржаўнай ахоўы. Разбудаваная індустрыя Польшчы, а паготове й Масквы пагражае так-жа разбудове беларускага промыслу. Бальшавікі за шмат улажылі працы й сканцэнтравалі свой промысл на этнаграфічна расейскай тэрыторыі, каб эксплятаваная й закінутая стагодзьдзямі Беларусь магла хутка дагнаць тамашнюю ўзроўню індустрыі й адпаведна канкураваць зь ей на сваім нутраным рынку.

Ахоўныя межы патрэбныя як над Бугам, так і па гатове над Ворксьляй. Але цыло непатрэбнае на беларуска-прускай і беларуска-латыскай мяжы.

Барыс Юч

У чым тут сіла тая, справа.
Антось у хату йдзе, рагоча,
Тлумачыць зразу ён ня хоча:
Ахвоту меў такі, прызнацца,
Ён трохі зь Яські насьмяяцца,
А хлопцы голавы ўскруцілі,
Ў хаду ўсе спосабы пусьцілі,
Найсьці прычыну тую квапіць,
Але на сьлед ніяк ня трапяць.
— Ну, дзядзька, годзе ўжо сьмяяцца:
Самым нам трудна дагадаца,
Адкуль з чаго такія гукі?
— А ты-ж выкладваеш навукі
І імі розум твой начынен,
Ты гэта ведаць сам павінен:
Які-ж зь цябе настаўнік, браце?
Ня многа-ж гэтага багацьця
Ў тваёй галоўцы, мой нябожа!...
Ну, хто дарэктару паможа? —
Тут дзядзька вучняў аглядае: —
Напэўна Костусь адгадае...
Ну, Костусь, брат, зрабі ім брыдка:
Тут штука проста, вачавідка! —
І ўсе на Костуся зірнулі,
Але адказу не пачулі.
— Кажы сьмялей! Ну, думаць годзе,
Ты-ж любіш коўзацца па лёдзе!...
— Бадай вы, дурні, пагарэлі! —
Прамовіў бацька тут з пасьцелі;
Ён там драмаў, цяпер падняўся
І сам у гутарку ўмяшаўся,
Каля камінку стаўшы збоку.
— Няўжо-ж у вас ні хопіць клёку
Такое глупства расшалопаць?
Па мордзе-б вас, гадаў, нашлёпаць,
Тады-б вы сьцямілі навуку,
Найшлі-б прычыны тога гуку! —
Маўчаць яны, насы спусьцілі,
Сядзіць дарэктар як на шыле —
Нагналі-ж чэрці ім занозу.
— Дык гэта-ж лёд трашчыць з марозу!

Алесь і Костусь выпадкова
Гукнулі разам ў вадно слова.
Тут бацька зразу адпусьціўся,
Павесялеў і праясьніўся.
— Вось малайцы!... а вы што цесьлі?
Гулу вам меншыя паднесьлі.
Адзін — бальшун, другі — дарэктар
І тлумачэньнік разам, лектар...
Фэ! Брыдка вам! — іх дзядзька журыць.
А Ўладзя толькі бровы хмурыць.
— А ей, якая мудрасьць гэта:
Яе забыў я трэцьце лета!
— О, ты Сальмон у нас вялікі,
Як на чытаньне, так на лікі,
А вось скажы, калі ты кемны:
Чаму трашчыць так лёд надземны? —
Другая вынікла задача;
Пацее Яська, ледзь ня плача,
Сказаць штосьць хоча і баіцца
Утраціць гонар, памыліцца,
І Ўладзя вочы апускае.
— А справа, бачыце, такая, —
Антось тут сам пачаў тлумачыць: —
Была паводка гэта, значыць,
Вада па лузе разьлілася,
А потым лёдам занялася.
Мароз падскочыў ды прыціснуў,
Вада і зьбегла. лёд павіснуў;
Цяпер на ніз ён ападае,
А лёд таўшчэрны, важкасьць мае,
А паміж лёду і вадою,
Ўнізе пад мерзлаю зямлёю
Пустое месца застаецца,
І вось як глыза здрыганецца,
Яна і грукне, як з гарматы...
Ну. зразумелі. небажаты?
— І я так думаў, — Ясь азваўся: —
Ды толькі выказаць баяўся.
— І я даўно ўсё гэта ведаў,
Але маўчаў... — Ты бізун дзедаў! —
На Ўладзю бацька напусьціўся:

Глядзі: я бачу — распусьціўся!
Маўчаў-бы лепш ды хоць шалопаў
Ды менш губою гэтай лёпаў...
Ня будзе сэнсу зь цябе, хлопча:
У гразь жыцьцё цябе затопча
З тваей навукай гэтай разам,
І будзеш век ты каламазам!
— Ну, што-ж? і колы мазаць трэба!
Абы які кусок мне хлеба, —
Тужліва Ўладзя зазначае
І сьмех агульны выклікае.
— А вось і я пытаньне маю!
Чакайце-ж: я вас папытаю, —
Да старшых Костусь прамаўляе
І гнеў бацькаў адхіляе: —
А што, скажэце, зорка значыць,
Якой нітхо мо' і ня бачыць:
Яна маланкай мігатнецца
І згасьне. Дзе-ж яна дзяецца?
І да зямлі не далятае,
А проста дзесь яна зьнікае?
І змоўклі ўсе адразу ў хаце:
Як адказаць? З чаго пачаці?
— Ага! — тут хлопцы падхапілі: —
Цяпер і мы вас ушчамілі!
— Што нам з таго, што гінуць зьнічкі?
І клопат будзе невялічкі,
Калі прычын іх знаць ня будзем:
Якая зь іх карысьць тут людзям? —
Бярэ сам бацька перша слова: —
І зьява гэтая — ня нова:
Яны штo-ночку вынікаюць,
Але бязь сьледу прападаюць.
То — тайнасьць Божа, яго воля,
Чаго мы, людзі, мо' ніколі
І не дазнаемся, як трэба,
Бо то — вялікая вучэба.
— Чаму? дазнацца, мо', і можна, —
Гаворыць дзядзька асьцярожна: —
І пэўна ведае навука,
Што астраноміяй завецца,

Адкуль тут што і як бярэцца.
Замысловатая то штука,
А вось, як будзеце вучыцца,
То можна сэнсу і дабіцца,
Бо помню я, як сам вучыўся,
Нам штосьць пра іх казалі ў школе
І вытлумачвалі даволі,
Але цяпер пра то забыўся.
— І я, — тут маці засьмяялась, —
Сказаць хацела ды збаялась,
Якраз, як наш дарэктар гэты.
Калі стваралісь Богам сьветы,
Па зорцы сьветлай чалавеку,
Назначыў Бог сьвяты спрадвеку;
Яна жыцьцём яго кіруе
І лёс яго і сьмерць пілнуе.
Чым больш зь людзей хто выдатнейшы,
Таго і зоркі блеск ясьнейшы,
І гасне зорачка сьвятая,
Калі даручаны сканае:
Вось так на небе адначасьне
Яна мігнецца і пагасьне,
Як-бы хто з жалю вочкі ўскіне
І невядома дзе загіне.
І неба слых тады прыклоніць,
І анял сьлёзку ціха зроніць.
Як я была яшчэ малою,
То дзед, бываючы ў настрою,
Часамі вёў апавяданьні
Аб гэтым зорчыным зьніканьні,
Яшчэ казаў: «Калі хто зможа,
Пакуль ня згасьне служка Божа,
Задумаць што ў мамэнт блісканьня,
Таго ўсе споўніцца жаданьні». —
Для хлопцаў гэта тлумачэньне
Найболей мела здаваленьня,
І ўсе іх думкі мімаволі
Блукалі дзесь у Божым полі;
Іх захапляў сьвет безгранічны
І собскі лёс іх таямнічны.

(Далей будзе)

Агульны Зьезд Згуртаваньня Беларусаў Вялікабрытаніі

26-27 красавіка сёлета ў Беларускім Доме ў Лёндане адбыўся 6-ты Агульны Зьезд Сяброў Згуртаваньня Беларусаў у Вялікай Брытаніі.

Зьезд распачаўся ў суботу 26-га красавіка а гадз. 5-ай вечарам. Пасьля супольна адсьпяванай малітвы «Ойча наш», старшыня ЗБВБ, сп. А. Надсон, адчыніў Зьезд і ў сваей кароткай прывітальнай прамове прыпомніў дэлегатам, што гэты Зьезд зьяўляецца асабліва важным, паколькі ён адзначае пяцігадовы юбілей існаваньня і дзейнасьці арганізацыі. Пасьля сп. Надсон зрабіў кароткі агляд гісторыі ЗБВБ ад часу паўстаньня, калі ўся канцылярыя ЗБВБ месьцілася ў прыватным памешканьні першага сакратара арганізацыі, сп. В. Сенкевіча, да сяньняшняга дня, калі ЗБВБ робіць Зьезд у сваім собскім доме і зьяўляецца адной з найвялікшых і найбагацейшых беларускіх арганізацыяў на эміграцыі. На заканчэньне старшыня выразіў надзею, што дэлегаты годна ўшануюць гэтую вялікую падзею ў жыцьці беларускай эміграцыі ў Вялікай Брытаніі сумленнай і ахвярнай працай на Зьезьдзе.

На старшыню Зьезду быў выбраны а. др. Ч. Сіповіч, акі паклікаў на сакратараў сп. сп. Бартуля і Пілецкага.

Зьезд выслухаў справаздачу старшыні ЗБВБ сп. А. Надсона зь дзейнасьці ЗБВБ за мінулы год, а таксама справаздачу аўдытара (дзяржаўнага кантралёра) з грашовай гаспадаркі арганізацыі.

Справаздачы далі дэлегатам поўны абраз працы, праробленай ЗБВБ за час — травень 1951 — красавік 1952. Праца вялася ў даволі цяжкіх абставінах з прычыны масавай эміграцыі беларусаў зь Вялікай Брытаніі ў іншыя краіны. У мінулым годзе арганізацыя страціла такім чынам такіх выдатных працаўнікоў, як праф. М. Нікан (выехаў у Аўстралію) — былы старшыня ЗБВБ, сп. М. Мацукевіч (Канада) — былы адміністратар Беларускага Дому ў Лёндане, сп. М. Булыга (Бэльгія) — наступнік сп. Мацукевіча, сп. У. Бутрымовіч (Бэльгія) — старшыня Аддзелу ЗБВБ ў Брадфорд і сябра Нагляднай Рады ЗБВБ, сп. С. Мак — сябра Управы Аддзелу ЗБВБ ў Брадфорд і сябра Сяброўскага Суду ЗБВБ, сп. М. Ягаўдзік — (Бэльгія) — скарбнік аддзелу ЗБВБ ў Брадфорд, сп. В. Барысевіч (Бэльгія) — сакратар Лёнданскага Аддзелу ЗБВБ і шмат, шмат іншых. Аднак, як заўсёды ў такіх выпадках, на месца выбыўшых, прыйшлі новыя сябры і праца пашла наперад зь нязьменнаю актыўнасьцяй.

Будучы арганізацыяй грамадзкай і дапамаговай, ЗБВБ зьвярнула асаблівую ўвагу на дапамаговую дзейнасьць. Патрэба дапамогі была, як заўсёды, вялікая. Перадусім была несеная дапамога хворым сябром. З шматлікімі хворымі, якія хварэюць даўжэйшы час, наладжана сталая сувязь і апека. Здараліся непрыемныя выпадкі захварэньня на ўмысловую хваробу, а таксама — сьмерці. У гэтых выпадках Галоўная Управа мела асабліва шмат працы. Было залагоджаных шмат справаў падатковых, судовых, пошукаў працы і выездаў. Усе гэтыя справы Галоўная Управа залагоджавала задарма, хаця для некаторых зь іх яна патрабавала помачы адваката. Выдадзена дапамогі на агульную суму 116 фунтаў.

З культурнай дзейнасьці, апрача лекцыяў і сьвяткаваньняў, трэба асабліва адзначыць арганізацыю хору ЗБВБ і бібліятэкі ЗБВБ. Найвялікшай матарыяльнай здабычай была купля Дому ЗБВБ ў Брадфорд, перадусім дзякуючы стараньням і ахвярнасьці сяброў аддзелу ЗБВБ ў гэтым горадзе. Галоўная Управа за час свае кадэнцыі мела 15 паседжаньняў, склікала адну канфэрэнцыю управаў аддзелаў і зрабіла 16 выездаў на правінцыю. Падчас сваей дзейнасьці дзеля палепшаньня становішча беларускага грамадзянства ў Вялікай Брытаніі, Галоўнай Управе прышлося быць у кантакце з шматлікімі інтэрнацыянальнымі і міжнароднымі арганізацыямі. У васаблівасьці трэба адзначыць супрацоўніцтва з British Council for Aid to Refugees, IRO (да часу ліквідацыі гэтай арганізацыі), а таксама сяброўства ў Цэнтральным Каардынацыйным Камітэце Дапамаговых Арганізацыяў Уцекачоў (Central Coordinating Committee of Refugee Welfare Organisations). У сучасны мамэнт ЗБВБ ахапляе сабою большасьць беларускага грамадзянства ў Вялікай Брытаніі. Арганізацыя мае пяць вялікіх аддзелаў: у Бірмінгам, Брадфорд, Кэмбрыдж, Лёндан і Манчэстэр, а ў іншых мясцовасьцях зь меньшым лікам сяброў — сваіх мужоў даверу. ЗБВБ зьяўляецца собсьнікам двух дамоў: у Лёндане і Брадфорд, а таксама мае клюб у Манчэстэр. Наагул ЗБВБ зьяўляецца собсьнікам нярухомай маемасьці на суму 6.000 фунтаў. Касавы абарот за час ад 1 красавіка 1951 да 31 сакавіка 1952 выносіў 1.470 фунтаў; надвыжка прыходу над расходам — 886 фунтаў. Вось біланс дзейнасьці арганізацыі за апошні год.

Выслуханьнем справаздачаў Зьезд закончыў сваю працу на наступны дзень.

Наступнага дня, у нядзелю 27-га красавіка, дэлегаты перадусім пашлі памаліцца за Беларусь. Для каталікоў адправіў Багаслужбу а. Ч. Сіповіч у капліцы Айцоў Марыянаў. Праваслаўную Багаслужбу адправіў а. А. Крыт у сьвятліцы Беларускага Дому.

А 10 раніцы Зьезд ізноў распачаў сваю дзейнасьць. На парадку дня былі справаздачы зь дзейнасьці аддзелаў. Дэлегаты слухалі ўважна, калі ад прэзыдыяльнага стала падыходзілі адзін за адным старшыні аддзелаў і гаварылі аб дасягненьнях іхніх аддзелаў за апошні год. А слухаць было ўзапраўды варта: кажны аддзел мог пахваліцца нейкім выдатным дасягненьнем.

Выслухаўшы ўсіх справаздачаў і пасьля кароткай, але рочавай дыскусіі, старшыня Зьезду выносіць прапанову падзякі ўступаючай Галоўнай Управе абсалютарыюм. Прапанова прымаецца аднагалосна бурнымі воплескамі.

Пасьля гэтага Зьезд прыступіў да апрацоўкі пляну працы і бюджэту на наступны год і да выбараў новых кіраўнічых кантрольных органаў арганізацыі.

Старшынёй ЗБВБ быў выбраны ізноў сп. А. Надсон. Апрача яго ў Галоўную Управу ўвайшлі: сп. П. Асіповіч — заступнік старшыні, сп. П. Навара — сакратар, сп. Ф. Бартуль — скарбнік, сп. К. Смайкевіч і сп. Л. Клыбік — сябры.

У наглядную Раду ўвайшлі: а. др. Ч. Сіповіч, а. А. Крыт і сп. А. Лашчук.

На заканчэньне Зьезд выслаў прывітальныя тэлеграмы для Каралевы Альжбеты II і брытанскага прэм'ер-міністра Чэрчыля, на якія былі атрыманыя адказы з падзякай.

З нагоды Зьезду ЗБВБ атрымала шмат лістоў з прывітаньнямі. Асабліва мілымі й дарагімі для сяброў ЗБВБ былі прывітальныя лісты ад закладчыка і першага старшыні ЗБВБ, праф. Жукі-Грышкевіча, і ад групы былых сяброў ЗБВБ, якія цяпер зьяўляюцца студэнтамі Лювэнскага ўнівэрсытэту.

На зьезьдзе было прысутных 52 поўнапраўных дэлегатаў і шматлікія госьці-абсэрватары.

Адміністрацыйна Зьезд быў падрыхтаваны вельмі добра і гэта ў вялікай меры спрычынілася да павышэньня выдайнасьці працы ўдзельнікаў. **Н.**

Масква баіцца нацыянальных рухаў

(Заканчэньне)

тактыку Захаду, які ў сваіх радыёперадачах для паняволеных народаў («Голас Амэрыкі», «Бі-бі-сі», «Вольная Эўропа й інш) дагэтуль не дапусьціў радыёперадачаў для беларускага народу, быццам сьвядома аддаючы яго на поўнае ператрауленьне камунізмам, беларускія нацыянальныя дзейнікі на эміграцыі ўсё-ж такі знаходзяць магчымасьць інфармаваць народ на бацькаўшчыне аб сваей вызвольнай дзейнасьці.

2. Адкрытая рэакцыя бальшавікоў на нацыянальна-вызвольную дзейнасьць беларускіх арганізацыяў у мінуўшчыні на бацькаўшчыне, як і сяньня на эміграцыі, выразна гаворыць за тым, што беларускі народ ня толькі пра гэтую дзейнасьць ведае, але зь ей салідарызуецца, пад ейным уплывам абнадзейвае сябе ў хуткае вызваленьне, узмацняе сябе ідэйна й загартоўвае свае маральныя сілы для будучага змаганьня. Бо калі-б беларускі народ адносіўся абыякава або зь недаверам да нацыянальна-вызвольных імкненьняў свайго палітычнага кіраўніцтва, дык не патрэбна было-б бальшавіком рабіць з гэтага стольки шуму.

3. Артыкул «Зьвязды» знаёміць нас зь нягодным тактыкай, якую ўжываюць бальшавікі ў змаганьні з нацыянальна-вызвольнымі рухамі беларускага народу. Аснаўным заданьнем гэтае тактыкі ёсьць скампраміітаваць і ачарніць сярод народных масаў гэтыя рухі, а ўсе арганізацыі й людзей, што былі й ёсьць іхнімі носьбітамі, усе акты агульнанароднага ўзрыву прадставіць не як натуральнае выяўленьне волі беларускага народу, але як вывы платнай агентурнай дзейнасьці замежных капіталістых. Такія агульнанародныя акты нацыянальнага ўзрыву, як будаваньне собскае незалежнае дзяржавы пад сьцягам БНР, славутае Слуцкае Паўстаньне, калі беларускае сялянства сьвядома йшло на змаганьне з пераважаючымі сіламі бальшавікоў і «паніяць, каб жыла Бацькаўшчына», дзейнасьць г. зв. беларускіх «нацыянал-дэмакратаў» і Саюзу Вызваленьня Беларусі, у бальшавіцкай інтэрпрэтацыі зьяўляліся толькі агентурай варожых заходніх дзяржаваў, што імкнуліся й імкнуцца адарваць Беларусь ад Савецкага Саюзу, зрабіць яе своей калёніяй, каб прыгнятаць беларускі народ і эксплуатаваць прыродныя багацьці нашага краю. Прадстаўляючы ў падобным сьвятле ўсю нацыянальна-вызвольную дзейнасьць як на бацькаўшчыне, гэтак і на эміграцыі, ды стараючыся замоўчваючы ейны незалежніцкі й глыбока нацыянальны характар, ня толькі незалежную ад замежнай разьведкі, але й наагул ад якога-небудзь палітычнага й матарыяльнага падтрыманьня з боку Захаду, які ў запраўдзнасьці да дзейнасьці гэтай ставіцца міцна абыякава, а нярэдка няпрыхільна й навет варожа (прыкладам прыведзеныя вышэй факты з радыёперадачамі), бальшавікі намагаюцца пераканаць беларускі народ, што ўся гэтая дзейнасьць, будучая вынікам чужацкае агентуры, зьяўляецца пазбаўленай усякіх ідэйных асноваў і палітычнай мэтазгоднасьці.

4. Напасьледак, бальшавікі намагаюцца пераканаць беларускія масы, што як дагэтуль усе імкненьні беларускіх «нацыяналістых» былі савецкімі ворганамі сваячасова выкрываны, а іхная носьбіты бясьсьледна нішчаныя, гэтак і ў будучыні ўсякае намаганьне амэрыканска-ангельскіх «імпэрыялістых» адарваць пры помачы беларускіх «нацыянал-фашыстых» і «контррэвалюцыянэраў» Беларусь ад Савецкага Саюзу й пераварыць яе ў калёнію замежнага капіталізму скончацца такім-жа самым праваламі. «Зьвязда» піша аб гэтым выразна: «Што-б ня прадпрыймалі за праўдзівы Уол-стрыту, якія-б не складалі планы змаганьня супраць сілаў сацыялізму й дэмакрацыі, якія-б ня прыймалі законы, накшталт бандыцкага закону ад 10 кастрычніка 1951 году, — усе іх брудныя замыслы будуць разьбітыя й сарваныя, падобна таму, як нязьменна цярпелі крах усе іх папярэднія антысавецкія замыслы.»

Але дарма! Беларускі народ, ня глядзячы на дасюлешні свой крывавы шлях у бальшавіцкай няволі, ня гледзячы на фізычнае нішчэньне ягонага нацыянальнага актыву, прымусовую русыфікацыю й прышчэпліваньне яму камуністычнага сьветапагляду, астаўся ў глыбіні душы сваей верным сваім нацыянальным ідэалам. Гэтыя ідэалы жывуць у ім сяньня, а ў спрыяльны мамэнт яны падыймуць увесь народ на сьвятое змаганьне супраць расейскага бальшавізму за сваё вызваленьне й дзяржаўную незалежнасьць.

Вось чаму гэтак баіцца нацыянальна-вызвольнага руху беларускага народу чырвоная Масква. Вось чаму ў свайей прапагандзе ўжывае яна ўсякіх подлых спосабаў, каб ачарніць перад народам нацыянальна-вызвольную дзейнасьць беларускіх патрыётаў і падарваць веру ў ейную ідэйнасьць і палітычную мэтазгоднасьць.

Алесь Крыга

Азнакі зьдзічэньня

Як ведама, 25 травеня сёлета адбудуцца самаўрадавыя выбары ў паўдзённай Італіі. У сувязі з гэтым вядзецца ўжо ажыўленая агітацыя паасобных палітычных партыяў, сярод якіх найбольш актыўнымі, як заўсёды й усюды, зьяўляюцца камуністыя. Камуністычная агітацыя дасягнула кульмінацыйны пункт свайго зьдзічэньня, аб чым можа сьветчыць лістоўка, якая распаўсюджваецца ў мясцовасьці Монтэкомпатры пад Рымам. Вось ейны тэкст:

«Чытай — задумайся! Задзіночымся ўсе, каб паваліць дэмо-хрысьціянскую кліку. Пераможам! Укінем у балота іхны шчыт з крыжам (знак дэмакратычна-хрысьціянскай партыі ў Італіі — Рэд.). Заткнём на вежах іхных касьцёлаў наш сьцяг рэвалюцыі. Іх казальніцы будуць народнымі трыбунамі для асуджваньня іхных праступкаў. Прыгарадзкія воласьці, ужо ня ў чорных руках, акружаць папскі Рым. Скончыцца ксяндзоўская імпэрыя! Будуць яны грызьці зямлю й лягуць пад сорамам вольнай абразы народу. Каб мы маглі цераз кроў вызваліцца зь нявольніцтва клерыкальнага мяшчанства! Па апанаваньні воласьцяў падумаем аб усіх іншых ворагах працоўных. Такім спосабам Італія злучыцца зь іншымі вялікімі й вольнымі народамі».

На выніку такога роду перадвыбарнай прапаганды ня трэба было доўга чакаць. Адзін камуністы з Монтэкомпатры падчас палітычнай дыскусіі раніў адзінаццаць разоў нажом сябру хрысьціянскай дэмакрацыі.

Замест нагробнага вянка

Даведаўшыся аб сьмерці Аўгені Кажан і ня маючы магчымасьці ўласнаручна злажыць нагробнага вянка на Ейнай магіле, гэтай дарогай хачу дакінуць у памяць памёршай некалькі словаў спачуваньня й глыбокай удзячнасьці.

Сьвятой памяці Аўгеню Кажан я пазнала ў Бэрліне ў канцы 1944 году. У тых плакучых абставінах, у якіх я знаходзілася тады з двухмесячным сынам, пакінутая людзьмі й, здавалася, што навет і Богам. Яна, сьвятой памяці Аўгеня, тады яшчэ незамужняя, зьвілася, як-бы Богам пасланая, і, бачучы маё гора, пачала дзяліць яго із мной. Ня гледзячы на небясьпеку, якую стварала бамбардаваньне, Яна кажны вечар прыходзіла да мяне й шчырымі спагадлівымі словамі асушала мае сьлёзы.

У Ей я бачыла родную сястру-беларуску, ад Яе я навучылася мацней верыць у Усемагутнага Бога, бо яна заўсёды казала: «Бог добры, пабачыць і дапаможа».

Сьвятой памяці Аўгеня моцна падтрымала мяне як маральна, гэтак і матарыяльна, хоць тыя хвіліны жыцьця былі цяжкія й для Яе асабіста.

Дык няхай-жа Ей чужая зямліца будзе лёгкім беларускім пясочкам, а для пакінутых сіротак Усемагутны Бог, у Якога Яна так моцна верыла, хай пашле добрых людзей, якія, шануючы памяць памёршай, пастараюцца заступіць ім матку.

Глыбокае спачуваньне сп. В. Кажану зь вечнай памяцьцю аб памёршай Аўгені

складаюць **Галіна і Аўген Трус Францыя.**

Вялікае перамяшчэньне народаў

Бруксэля (С. І. Р.) — «Афіцыяльныя статыстычныя ўстанавілі, што падчас трох фазаў перамяшчэньня, якія адбыліся ад 1912 году, больш за 68 мільёнаў чалавек былі выгнаныя з собскіх краінаў або пераселеныя масава. Гэта значыць, што 12,5% з 545 мільёнаў агульнае колькасьці эўрапэйцаў былі выгнаны або «перасоленыя». Толькі пачынаючы з 1945 году 27 мільёнаў чалавек зьмушаныя былі шукаць новага жылішча ў іншых краінах кантынэнту.

У першай фазе, з 1912 да 1939 г. г., 14,150.000 чалавек удзельнічала ў эўрапэйскіх «перамяшчэньнях». Гэтыя перамяшчэньні былі выкліканыя Балканскай вайной, дагаворам з 1923 г., пераселеньнем «Балівійскіх немцаў», расейскай эміграцыяй, перасяленьнем расейцаў унутры межаў СССР, галоўна ў Сібір, уцяканьнем армянаў і палітычнай нямецкай эміграцыяй.

Другая фаза цягнецца ад 1939 да 1945 г. г. Яна зварухнула 26,650.000 чалавек і была выкліканая нямецкай акцыяй «Heim ins Reich», эвакуацыяй з прычыны бамбардаваньня, дэпартацыяй немцаў Павалжа ў Сібір, савецка-фінскай вайной, падзелам Польшчы ў 1939 годзе, выгнаньнем народаў Балтыкі ў Сібір, паўдзённа-эўрапэйскай палітыкай «Новага Парадку», дэпартацыяй работнікаў у Нямеччыну й нямецкіх, францускіх, бэльгійскіх і іншых жыдоў у г. зв. «Генэральным Губэрні» Польшчы.

Напасьледак апошняя фаза перасяліла 27,350.000 чалавек, паймення: нямецкія эмігранты, уцекачы балтыцкія, беларускія, украінскія, польскія, пераселеныя чэхі, замена славакаў з мадзяраў й арабы, выгнаныя з Палестыны».

Увага: Гэтыя дадзеныя сусьветнай статыстыкі зьяўляюцца аднак недакладнымі ў дачыненьні да беларусаў, якія былі бальшавікамі «перамяшчаныя» на працягу ўсіх трох фазаў перасяленьня, успомненых у вышэй зьмешчанай зацемцы.

Чытайце, выпісвайце й пашырайце адзіную беларускую тыднёвую незалежніцкую газэту на эміграцыі — «БАЦЬКАЎШЧЫНУ»!

ЗГУРТАВАНЬНЕ БЕЛАРУСКІХ ЖАНЧЫНАЎ У АЎСТРАЛІІ

У Аўстраліі паўстала апошнім часам Ініцыятыўная Група Згуртаваньня Беларускіх Жанчынаў. Галоўнай мэтай Згуртаваньня будзе арганізаваньне й несеньне матарыяльнай дапамогі для беларусаў, што асталіся ў Нямеччыне й знаходзяцца там у нялюдзкіх матарыяльных умовах. Ужо сабрана ладная колькасьць прадуктаў і вопраткі, якая будзе хутка перасланая для Беларускага Жаноцкага Згуртаваньня ў Нямеччыне дзеля разьдзелу сярод найбольш патрабуючых беларусаў.

Да беларусаў у Аўстраліі

ДАРАГІЯ СУРОДЗІЧЫ!

Згуртаваньне Беларускіх Жанчынаў у Нямеччыне зьвярнулася з просьбай і дало ўпаўнаважаньне Ініцыятыўнай Групе Згуртаваньня Беларускіх Жанчынаў у Аўстраліі зьбіраць ахвяры для дапамогі беларусам — хворым і інвалідам, якія, пазбаўленыя магчымасьці выэміграваць, зьяўляюцца пакінутымі на сумнае існаваньне ў лягерах пад нямецкай апекай.

У сувязі з гэтым зьвяртаемся да ўсіх беларусаў і беларусак у Аўстраліі й шчыра просім прысылаць вопратку, бялізну, панчохі, шкарпэткі, абутак і грошы дзеля вышэй успомненай мэты. Усё гэта будзе перасылацца Згуртаваньню Беларускіх Жанчынаў у Нямеччыне дзеля несеньня помачы найбольш патрабуючым.

Рэчы просім перасылаць на адрас:

Mrs. E. Jackievic
60, Fisher Str. East Brisbane, Qld.

або непасрэдна ў Нямеччыну на адрас:

Fräulein Jazepa Bretschka
(13b) München - Feldmoching
Regierungslager, Baracke 35/12a. Germany

Улік працаўнікоў беларусаведы

Беларускі Інстытут Навукі і Мастацтва, выконваючы даручэньне арганізацыйнага сходу, заканчвае улік працаўнікоў беларусаведы і беларускіх навуковых кадраў на эміграцыі. Інстытут ёсьць культурна-навуковай агульна-беларускай непартыйнай арганізацыяй, да якой належаць навукоўцы, мастакі і пісьменьнікі розных палітычных паглядаў.

Хто з нашых навуковых працаўнікоў ці мастакоў яшчэ не ў кантакце з сваей навуковай арганізацыяй і яшчэ не сябрам яе, хай зьвернецца па адпаведныя фармуляры заяваў на адрыс Інстытуту:

Mrs. Natalia Kushel, Secretary,
Whiteruthenian Institute
of Science and Art,
435 New Jersey Avenue,
BROOKLYN 7, N.Y., U.S.A.

Заклікаецца нашых грамадзкіх працаўнікоў і беларускія арганізацыі на эміграцыі ўва ўсіх пытаньнях беларусаведы зьвяртацца да Інстытуту, які ў меру сваіх магчымасьцяў будзе заўсёды ахвотна служыць сваёю радаю і помачу.

Урад Беларускага Інстытуту Навукі і Мастацтва

Прадстаўніцтвы „Бацькаўшчыны“

ПАЗА НЯМЕЧЧЫНАЙ:

1. **У Бэльгіі:** Mr. Karas Leonid, 19, Place Hoover, Louvain, Belgique.
2. **У Ангельшчыне:** **The Whiteruthenian Editorial Foundation 52, Penn Road, London, N.7. England.**
3. **У Францыі:** Mr. Symaniec Vladimir, 15, rue du Ltn. Boncour, Neuilly s/Seine, France.
4. **У ЗША:** Mr. B. Danilovich, 222 Suydam St. New Brunswick, N.J. U.S.A.
5. **У Канадзе:** Mr. Joseph Corny, 270 Clinton Str. Toronto, Ont., Canada.
6. **У Аргентыне:** Asociacion Bielorusa en la Argentina calle Coronel Sayos 2981, 4 de Junio prov. Buenos Aires. Argentina.
7. **У Аўстраліі:** Mr. Jackievic Donat, 60 Fisher Street, East Brisbane, Q-ld, Australia.
8. **У Вэнэцуэлі:** Dudzickj Vladimir, Crucesita a San Miquel 74, Caracas, Venezuela.
9. **У Новай Зэляндыі:** Mr. Karanieuski Marian, R.N.Z.A.F. Station Taieri. Otago. New Zeeland.

ЦАНА «БАЦЬКАЎШЧЫНЫ ПАЗА НЯМЕЧЧЫНАЙ

1. ЗША	15 цэнтаў
2. Канада	15 цэнтаў
3. Вялікабрытанія	1 шылінг
4. Францыя	40 франкаў
5. Аўстралія	1 шылінг
6. Аргентына	2 пэзо.
7. Бэльгія	5 франкаў

Ува усіх іншых краінах раўнавартасьць 15 цэнтаў ЗША за 1 эгзэмпляр.

З прычыны дэвізовых абмежаваньняў у Нямеччыне грошы за «Бацькаўшчыну» з усіх краінаў паза Нямеччынай просім перасылаць на наступны адрас: Mr. Jan Zaprudnik, 19, Place Hoover, Louvain, Belgique.